

СЕКЦІЯ ПОЛІТОЛОГІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ

СІМЕЙНИЙ КОНФЛІКТ МІЖ ПОКОЛІННЯМИ

Товстолиткіна М.В., студентка групи Ек-51

Сім'я - найдавніший інститут людської взаємодії, унікальне явище. Її унікальність полягає у тому, що декілька осіб найтіснішим чином взаємодіють протягом тривалого часу, що налічує десятки років, тобто впродовж більшої частини людського життя. У такій системі інтенсивної, взаємодії не можуть не виникати спори, конфлікти і кризи.

Конфлікти між поколіннями - одні з найпоширеніших у повсякденному житті. Неможливо, знайти таку сім'ю, де б були відсутні конфлікти між батьками і дітьми. Навіть у благополучних сім'ях у більше ніж 30% випадків наголошуються конфліктні взаємини (з погляду підлітка) з обома батьками.

Чому ж виникають конфлікти між батьками і дітьми? Про це говорять психологічні чинники цих конфліктів.

1. Тип сімейних відносин. У гармонійній сім'ї встановлюється рухома рівновага, що виявляється в оформленні психологічних ролей кожного члена сім'ї, формуванні сімейного «Ми», здатності членів сім'ї вирішувати суперечності. А от у дисгармонійній родині - рівень психологічної напруги має тенденцію до зростання, приводячи до невротичних реакцій її членів, виникненню почуття постійного занепокоєння у дітей.

2. Деструктивність сімейного виховання. Конфлікти виникають за рахунок розбіжностей членів родини з питань виховання; суперечливості, непослідовності; опіки й заборони у багатьох сферах життя дітей; підвищеної вимогливості до дітей, частого застосування погроз, осудів.

3. Вікові кризи дітей. Вони являють собою перехідний період від одного етапу дитячого розвитку до іншого. У критичні періоди діти стають неслухняними, примхливими, дратівливими. Вони часто вступають у конфлікти. У них виникає негативне відношення до вимог, що раніше виконувалися, доходять до впертості. Виділяють такі вікові кризи дітей:

- криза першого року (перехід від дитинства до раннього дитинства);
- криза "трьох років" (перехід від раннього дитинства до дошкільного віку);
- криза 7 років (перехід від дошкільного до молодшого шкільного віку);
- криза статевого дозрівання (перехід від молодшого шкільного до підліткового віку - 12-14 років);
- підліткова криза 15-17 років.

4. Особистісний фактор. Середовище особистісних особливостей батьків - це консервативний спосіб мислення, прихильність застарілим правилам поведінки й шкідливим звичкам (вживання алкоголю і т.д.), авторитарність суджень, ортодоксальність переконань і т.ін. Серед особистісних особливостей дітей називають такі, як низька успішність, порушення правил

поведінки, ігнорування рекомендацій батьків, а також неслухняність, упертість, егоїзм і егоцентризм, самовпевненість, лінощі й т.ін.

Таким чином, розглянуті конфлікти можуть бути представлені як результат помилок батьків і дітей.

Найбільше часто конфлікти у батьків виникають із дітьми підліткового віку. Психологи виділяють такі типи конфліктів підлітків з батьками: конфлікт нестійкості батьківського відношення (постійна зміна критеріїв оцінки дитини); конфлікт зайвої турботи (зайва опіка та високі очікування); конфлікт неповаги права на самостійність (тотальність вказівок і контролю); конфлікт батьківського авторитету (прагнення добитися свого у конфлікті за будь-яку ціну).

Дитина на домагання й конфліктні дії батьків відповідає такими реакціями (стратегіями), як: реакція опозиції (демонстративні дії негативного характеру); реакція відмови (непокора вимогам батьків); реакція ізоляції (прагнення уникнути небажаних контактів з батьками, приховання інформації й дій).

Виходячи із цього, виділяють такі напрямками профілактики конфліктів батьків з дітьми:

1. Підвищення педагогічної культури батьків, що дозволяє враховувати вікові психологічні особливості дітей, їх емоційні стани.
2. Організація родини на колективних засадах. Загальні перспективи, певні трудові обов'язки, традиції взаємодопомоги, спільні захоплення є підґрунтям розв'язання суперечностей.
3. Підкріплення словесних вимог обставинами виховного процесу.
4. Інтерес до внутрішнього світу дітей, їх турботам і захопленням. На думку психологів, конструктивній поведінці батьків у конфліктах з маленькими дітьми може сприяти врахування індивідуальності дитини; намагання зрозуміти вимоги маленької дитини; пам'ятати, сприймання суперечностей як фактора нормального розвитку; зменшення числа "не можна" і збільшення числа "можна"; обмежене застосування покарань; логічне роз'яснення можливості негативних наслідків; розширення діапазону моральних, а не матеріальних заохочень; використування позитивного прикладу інших дітей і батьків.

3. Психологічне консультування конфліктних родин.

Отже, конфлікти між батьками та дітьми виникають через деструктивності внутрішньосімейних відносин, недоліків у сімейнім вихованні, вікових криз дітей, індивідуально-психологічних особливостей батьків і дітей. Безконфліктному спілкуванню батьків з дітьми сприяє підвищення педагогічної культури батьків, організація родини на колективних засадах, підкріплення словесних вимог організацією виховання, інтересом батьків до внутрішнього світу дітей.

Наук. кер. - Кудояр Л.М., доцент